

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Иван Василев Тричков, Пловдивски университет

“Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 1. Педагогически науки

професионално направление 1.2. Педагогика

докторска програма Специална педагогика

Автор: Красимира Стоилова Иванова

Тема: ПЕРСОНАЛИЗИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ - ПРЕДИКТОР ЗА ПРИОБЩАВАНЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ

Научен ръководител: проф. д.п.н. Жана Атанасова Янкова

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД- 22-890 от 27.04.2026г. на Ректора на Пловдивския университет

„Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: **ПЕРСОНАЛИЗИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ - ПРЕДИКТОР ЗА ПРИОБЩАВАНЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ** за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. **Педагогически науки**; професионално направление **1.2. Педагогика**, докторска програма **Специална педагогика**. Автор на дисертационния труд е **Красимира Стоилова Иванова** - докторантка в редовна форма на обучение към катедра ”Педагогика и управление на образованието” при ПУ „Паисий Хилендарски”; с научен ръководител **проф. д.п.н. Жана Атанасова Янкова** от ПУ “Паисий Хилендарски”.

Представеният от Красимира Стоилова Иванова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

2. Актуалност на тематиката

Съвременните образователни условия поставят нови изисквания към педагозите. Приобщаващата среда налага прилагането на подходи, стратегии и форми на обучение, които да позволяват включването и равноправното участие на всички ученици в учебния процес. Изследователският проблем, по който работи докторантката е изключително актуален и значим за специалното образование. Неговата значимост се свързва с факта, че разгледаната и разработена проблематика в дисертационния труд е особено важна както за специалната педагогика, така и за приобщаващото образование, защото касае научното преосмисляне на персо-

нализираното обучение в контекста на приобщаването на учениците със специални образователни потребности с насоченост към педагогическата практика и прилагането му в образователните институции. В този контекст трябва да се отбележи, че персонализираното обучение не е нова концепция, но с повсеместната дигитализация на образованието придобива нови измерения на прилагане към всички деца и ученици, и специално към децата и учениците със специални образователни потребности. Точно за това от изключителна важност се оказва познаването на характерните особености, механизми и процеси на неговото реализиране при деца и ученици със специални образователни потребности. Представеният дисертационен труд съдържа широк периметър от теоретични и емпирични данни и анализи, отнесени пряко към очертаните аспекти на изследваната проблематика.

3. Познаване на проблема

Докторантката познава добре базисната проблематика и умело внася интересни авторски интерпретации с научна и приложна насоченост. Теоретичните постановки по изследвания проблем са представени цялостно, многоаспектно и в дълбочина. Компетентно са изследвани основните конструкти, предмет на дисертационния труд. Ценен аспект е, че освен обобщения към научните търсения в пространствата, които изследва, докторантката внася и собствена позиция и тълкования, свързани с изследваната проблематика.

4. Методика на изследването

Избраните от докторантката методики на изследване позволяват да се постигне целта и да се получат адекватни отговори на задачите, поставени в дисертационния труд. В дисертационния труд са използвани методи за теоретичен анализ и методи на емпиричните изследвания и статистически методи.

Методите на теоретичен анализ включват:

- проучване на източници от научната литература, свързани с приобщаващото образование и с персонализираното обучение като фактор за приобщаващо образование на ученици със СОП;
- извеждане на анализ на теоретичната рамка за персонализираното обучение като приобщаващото образование на ученици със СОП.

Методите на емпиричните изследвания включват:

- анкетиране с разработени авторска анкета и авторска скала, чието съдържание е формулирано през призмата на поставените изследователски въпроси;
- провеждане на проучване с използване на диагностичния инструмент „мисловни карти“ с централно понятие „персонализирано обучение“;
- обучаващ експеримент с използване на мобилно Приложение с изкуствен интелект.

Статистическите методи включват:

- Обработката на емпиричните данни е извършена със IBM SPSS 22, STATISTICA 13 и EXCEL 2016 въз основа на които е извършен качествен анализ на резултатите от изследването.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд е с обем 282 страници, като съдържа и две приложения. Библиографската справка съдържа общо 307 заглавия и нормативни актове, от които 234 на латиница, 29 на кирилица и 44 нормативни акта (цитирани от електронни ресурси).

Научният труд е структуриран в увод, четири глави, изводи, заключение, приноси, използвана литература и 2 приложения. Теоретичната постановка е представена в първите две глави. В **първа глава** авторката логично и последователно изгражда своята концепция във връзка с концепцията за приобщаване чрез приобщаващо образование. Представени са някои подходи, целите, измеренията, принципите на приобщаващото образование. Изведени са спецификите на приобщаващото образование в България и е обърнато внимание на особеностите, свързани с развитието на дигиталното приобщаващо образование. Във **втора глава** е разгледана концепцията за персонализираното обучение. Изведени са дефиниции за персонализираното обучение. Обърнато е обстойно внимание на еволюцията, компонентите, характеристиките, моделите на персонализираното обучение. Отделено е специално внимание на персонализираното обучение като фактор за приобщаване на учениците със специални образователни потребности. Дизайнът на емпиричното проучване е обект на **трета глава**. Следва да отбележа, че обектът, предметът, целта, задачите, хипотезите и контингентът на изследването са формулирани с изключителна коректност. За целта на изследването са разработени авторска анкета и авторска скала, чието съдържание е формулирано през призмата на поставените изследователски въпроси. Използван е диагностичният инструмент „мисловни карти“ с централно понятие „персонализирано обучение“, също така е приложен обучаващ експеримент с използване на мобилно Приложение с изкуствен интелект. Анализът на получените резултати намира място в **четвърта глава**. Данните са интерпретирани количествено и качествено. Илюстрирани са посредством таблици и диаграми, което улеснява тяхното възприемане. Дисертационният труд завършва с изводи и заключения. Направени са общо 11 извода. Направените изводи дават основание да се приеме, че целта на изследването е постигната.

6. Преценка на публикациите и на личния принос на докторанта

Приноси с научно - теоретичен характер са следните:

1. Направен е обстоен обзор на научната и нормативната литература за приобщаващото образование в света и в България в хронологичен и перспективен аспект.
2. Внесена е концептуализация на приобщаващото образование в широк и в тесен смисъл за първи път в България.

3. Реализиран е наративен и интерпретационен анализ на концепцията за персонализираното обучение.
4. Разработена е проблематиката за персонализираното обучение с прилагане на дигитални технологии.

Приноси с научно - приложен характер са следните:

1. Конструиран и приложен е авторски диагностичен инструментариум за рефлексия и перцепция към персонализираното обучение.
2. Установена е ефективността на прилагането на персонализирано обучение с използване на дигитални технологии за деца и ученици със специални образователни потребности.
3. Утвърдено е че реализирането на персонализирано обучение като фактор на приобщаващото образование е свързано със съобразяването със силните страни и потенциала на учениците със специални образователни потребности в условия на повсеместна дигитализация на образованието.

Публикациите общо пет, като прави впечатление, че всички те са по темата на дисертацията.

7. Автореферат

Текстът на автореферата отразява точно съдържанието на дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Познавам докторант Красимира Иванова като отговорна, съвестна, прецизна, информирана личност към актуалните проблеми на специалното образование. Изследванията и статиите ѝ са аргументирани, методологически и статистически издържани, със значими за теорията и практиката резултати. Приемам така представения дисертационен труд от докторантката. Нямам забележки и въпроси. Препоръчвам на база дисертационния труд да бъде разработен учебник или учебно помагало, които да са свързани с персонализираното обучение при деца и ученици със специални образователни потребности. Също така препоръчвам на докторантката да продължава да разширява обхвата на своята дейност с фокус върху персонализирано обучение при деца и ученици със специални образователни потребности.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научно-приложни приноси, които представляват авторски принос в науката* и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Красимира Иванова *притежава* задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност като *демонстрира* качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид гореизложеното, давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, постигнатите резултати и приноси и *предлагам на почитаемото научно жури да*

присъди образователната и научна степен 'доктор' на Красимира Иванова в област на висше образование: **1. Педагогически науки**, професионално направление **1.2. Педагогика**, докторска програма **Специална педагогика**.

25.05. 2026 г.

Изготвил становището:

(подпис)

доц. д-р Иван Василев Тричков